

Mare

LEIDS UNIVERSITAIR WEEKBLAD 47STE JAARGANG — N^O 11 — 30 NOVEMBER 2023

Islam-angst 'Ik maak alvast grappen over mijn deportatie'

16

5

Bezet (en weggesleept)

Klimaatactivisten van End Fossil bezetten donderdag het Lipsius. Hun eis: de universiteit moet alle banden met de fossiele industrie verbreken. 'Mijn moeder zou boos zijn als ze wist dat ik hier ben'

8

Meer of milder? Wat wil Geert met de universiteit?

De evolutie van Sinterklaas In de loop der eeuwen is het heerlijk avondje voortdurend veranderd. 'Door met geld te strooien heeft Sint Nicolaas de dochters van de arme man van de prostitutie gered'

11

LITERAIR TALENT OPGELET

Wedstrijd Schrijf een kerstverhaal en win **€250** aan boekenbonnen!

Meedoen? kijk op
www.mareonline.nl

Raad eist opheldering over beveiliging

Het protest van Students for Palestine in Wijnhaven van 9 november

‘Gaaf het college per direct een onderzoek starten naar het gedrag van de beveiligers?’

Studentenpartijen LVS en DSP hebben negentien vragen gesteld aan het college van bestuur over het optreden van beveiligers bij de demonstratie van Students for Palestine op 9 november in Wijnhaven. ‘We betreuren dat er studenten en stafleden achtervolgd en fysiek bedreigd zijn door universitair personeel.’

DOOR VINCENT BONGERS

De beveiligers in het pand probeerden in eerste instantie het protest, dat niet vooraf was aangemeld bij de universiteit, te verhinderen. Na afloop achtervolgden ze demonstranten die op weg naar huis gingen op straat en zelfs tot in een kledingwinkel.

Studentenpartijen LVS en DSP zijn zeer kritisch over de reactie van het college van bestuur op het protest en veroordelen het ingrijpen van de beveiliging, zo blijkt uit maar liefst negentien raadvragen die de partijen maandag hebben gesteld.

Tijdens de betoging, door de vragers en actievoerders omschreven als ‘teach-in’, zijn demonstranten ‘fysiek aangepakt door beveiligers van of ingehuurd door de universiteit’, schrijven LVS en DSP. ‘Van sommige van deze beveiligers was de identiteit of functie niet duidelijk. Ook is er melding gemaakt van een personeelslid van de audiovisuele dienst die werd ingezet als “beveiligers”.’

Actievoerders verklaren ook ‘bedreigd te zijn met consequenties en na de bijeenkomst tot in kledingrekken van een winkel achternagelopen en geïntimideerd te zijn door beveiligers’.

Hoofd veiligheidszaken Leo Harskamp was ter plekke om een inschatting van de situatie te maken, aldus de partijen. ‘Na minder dan een uur werd door de organisatoren de oproep gedaan om de ruimte weer vrij te maken en vertrokken de aanwezigen. We betreuren dat er desondanks studenten en stafleden achtervolgd en fysiek bedreigd zijn door universitair personeel.’ Ook zou er volgens de partijen mogelijk sprake zijn geweest van etnisch profileren. ‘Hierin lijkt het beveiligingspersoneel zich ook buitenproportioneel op studenten en staf van kleur te richten.’ Zijn er ‘externe beveiligers’ en ‘niet-beveiligingspersoneelsleden ingezet als beveiligers’? Zijn ‘deze groepen gerechtigd om te vragen naar geldige legitimatie?’

Verder vragen LVS en DSP zich af of het college ‘inzicht dat het te veel vaart op de eenzijdige inzichten van veiligheidszaken’. Volgens hen neemt die afdeling beslissingen ‘op basis van het besproken onderwerp in plaats van de werkelijke veiligheidsbehoeften’. Zo werd in 2022 paneldiscussie over Palestina door de universiteit verboden.

De partijen willen weten of het college ‘per direct een onderzoek’ gaat starten ‘naar het gedrag van de beveiligers’. En of hierbij gebruik gaat worden gemaakt van ‘het omvangrijke videomateriaal van de beveiliging, deelnemers en andere aanwezigen’.

LVS en DSP richten zich ook op de afwikkeling van het protest. Het college publiceerde op 9 november een statement op de site van de universiteit. Het college schreef daarin ‘geschokt’ te zijn ‘door de onaangekondigde demonstratie’. Het ‘oproepen tot haat, geweld en onverdraagzaamheid worden door de universiteit in geen enkel geval getolereerd’.

Volgens de partijen was daar echter ook geen sprake van. De controversiële leus ‘From the river to the sea...’ werd echter gescandeerd tijdens het protest. Mogelijk heeft Students for Palestine eerder flyers verspreid waarop de Hamas-aanslagen van 7 oktober zijn toegejuicht. Ook vertelden Joodse studenten die aanwezig waren bij het protest aan Mare dat ze zich onveilig voelden.

De partijen vragen hoe ‘het college tot de inschatting en zeer snelle beoordeling van de bijeenkomst is gekomen?’ En waarom is de conclusie getrokken ‘dat er oproepen tot haat, geweld en onverdraagzaamheid zijn gemaakt tijdens de bijeenkomst. Is het college bereid de genoemde beschuldigingen over de bijeenkomst in te trekken als blijkt dat deze niet gegrond zijn in de realiteit?’

Ze willen ook weten of het college er ‘oog voor heeft dat studenten en stafleden, door de herhaaldelijke opstelling van veiligheidszaken (en de reacties van het college), voelen dat er geen ruimte is in onze academische gemeenschap om over Palestina of Israël te spreken’.

Verder vragen ze opheldering over de rol van Mark Rutgers, de decaan van de faculteit Geesteswetenschappen. Hij riep stafleden op het matje om met hem, in bijzijn van het hoofd van HR, ‘te praten over hun betrokkenheid op 9 november’. Het zou daarbij ook gaan om ‘stafleden die enkel aanwezig waren of niet werkzaam zijn bij Geesteswetenschappen. ‘Is het college ervan op de hoogte dat de decaan tijdens deze gesprekken de bijeenkomst en gedane uitspraken op de bijeenkomst heeft vergeleken met de Kristallnacht en het tonen van swastikas?’

Decaan Mark Rutgers laat aan Mare weten dat hij inderdaad ‘goede, open en inhoudelijke gesprekken’ heeft gevoerd, maar ‘uitsluitend met docenten van Geesteswetenschappen’.

‘In een of twee gesprekken is ter sprake gekomen dat 9 november (de dag van het protest, red.) de herdenkingsdag van de Kristallnacht is en dat dat een extra gevoeligheid met zich meebrengt. Ook is de leus “From the river to the sea...” aan de orde gekomen. Dat is van oorsprong weliswaar helemaal geen dreigende kreet, natuurlijk is het de vraag in hoeverre kreten een plek hebben in een academische context (afgezien van het analyseren van de oorsprong en huidige betekenissen). Belangrijker is dat voor velen deze kreet allang niet meer een open oproep voor “samenleven” inhoudt, maar gezien wordt als een pure bedreiging en oproep tot het tegendeel. Daarom is het geen aanvaardbare uitroep zoals ook onze minister van ocw heeft aangegeven.’

‘In die context heb ik erop gewezen – zoals ook anderen al hebben gedaan – dat bijvoorbeeld de swastika drieduizend jaar lang een veel gebruikt symbool uit India en (breder) de oudheid betref, maar het tegenwoordig simpelweg niet meer in die neutrale zin bruikbaar is. Ik ging er vanuit dat het voor mijn gesprekspartners in de context van het gesprek duidelijk was dat het verder geen enkele duiding betref van partijen.’

Tot slot willen LVS en DSP willen weten ‘welke maatregelen het college exact in gedachten heeft voor degenen die de regels in hun optiek hebben overtreden’ en wat ‘het college doet om de veiligheid te garanderen van leden van onze academische gemeenschap die zich uitspreken tegen systematische onrechtvaardigheden’.

Het college beantwoordt de vragen tijdens de overlegvergadering van maandag 11 december.

Personeelspartij LAG: ‘Stop samenwerking met universiteiten in Israël’

Personeelspartij LAG vraagt aan het college om de relatie van de Universiteit Leiden met Israëlische universiteiten op te schorten zolang Israël zich niet aan het internationaal recht houdt. ‘Waarbij de gelijke behandeling van Palestijnen en de erkenning van hun recht op zelfbeschikking als voorwaardes gesteld kunnen worden.’

Hamas is ‘terecht wereldwijd veroordeeld voor haar vreselijke aanval’, schrijft de partij. ‘Maar ook Israël heeft zich inmiddels schuldig gemaakt aan oorlogsmisdaden en het breken van het internationaal- en oorlogsrecht. Amnesty International en Human Rights Watch hebben eerder al gecon-

cludeerd dat Israël een apartheidspolitiek voert tegen de Palestijnen.’

Israël ziet zich als onderdeel van de Westerse democratische rechtsorde, aldus LAG. Dan zal het land ‘zich ook aan de internationale rechtsorde moeten houden. Doet ze dat niet, zoals nu overduidelijk het geval is, dan moeten er ook consequenties aan verbonden worden door de internationale gemeenschap’. Het tijdelijk verbreken van de Leidse banden met Israëlische universiteiten is ‘een signaal waar ook internationaal om gevraagd wordt. Is het college bereid om dat signaal te geven?’ wil de partij weten.

Wat moet je als politicoloog nou vinden van zo’n uitslag?

En dan ineens is de pvv de grootste partij in de Tweede Kamer. Wat moet je als politicoloog nou vinden van zo’n uitslag?

In eerste instantie zou je kunnen zeggen: niks. Als politicoloog moet je politieke fenomenen proberen te verhelderen, verklaren, begrijpen. Dat is iets anders dan er een waardeoordeel over te vellen.

In tweede instantie kun je ook denken: er zijn bepaalde waarden die je als algemeen gedeeld mag veronderstellen in Nederland, ook onder politicologen – misschien wel juist onder politicologen. En vanuit die waarden mogen politicologen wel degelijk een normatief oordeel vellen over politieke verschijnselen. Mits ze bij het uitvoeren van hun empirische onderzoek naar die verschijnselen hun waardeoordelen maar zoveel mogelijk thuislaten, en mits ze bij het uiten van hun normatieve oordeel over die verschijnselen de waarden waarop ze zich baseren maar expliciet maken.

Wat zijn de waarden die je algemeen gedeeld mag veronderstellen in ons land? Wat mij betreft zijn dat in ieder geval: democratie en rechtsstaat. Vaak worden die twee op één hoop gegooid of gepresenteerd als een *package deal*, en in de democratische rechtsstaat zoals wij die kennen zijn ze dat in zekere zin ook.

Tegelijkertijd denk ik dat het nuttig is om ze duidelijk van elkaar te onderscheiden. Met het woord ‘democratie’ bedoelen we dat het volk regeert. Met het woord ‘rechtsstaat’ duiden we aan dat het handelen van de overheid op de wet is gebaseerd; dat de uitvoerende, wetge-

Hierbij gaat het over zaken waarover we juist niet redelijkverwijs met elkaar van mening zouden kunnen verschillen; om dat wat onbetwisbaar zou moeten zijn.

Tussen democratie en rechtsstaat bestaat niet alleen in theorie maar ook in de praktijk altijd spanning. Als je niet oppast, dan kan je rechtsstaat je democratie een heel eind leegeten. Dat gebeurt wanneer grondrechten zo ruim geïnterpreteerd worden dat ze eigenlijk nog maar één politieke koers toelaten; wanneer er zo veel regels in internationale verdragen worden vastgelegd dat er helemaal geen ruimte overblijft voor nationale zelfbeschikking; wanneer mensen zo vaak te horen krijgen: ‘maar over dit punt valt redelijkverwijs gewoon niet te twisten!’ dat elke democratische discussie in de kiem wordt gesmoord.

Omgekeerd kan je democratie ook je rechtsstaat opeten. Dat gebeurt wanneer eenmaal verkozen leiders zich al te veel gaan bemoeien met de benoemingen en uitspraken van rechters, zodat de rechtspraak niet langer onafhankelijk is; wanneer de democratische meerderheid al te veel gaat zitten tornen aan de positie van minderheden, zodat zij hun rechten niet meer zeker zijn; wanneer ieder ethisch principe onderhandelbaar wordt, zodat zelfs de meest immorele gekkigheden uiteindelijk als optie op tafel kunnen komen te liggen.

Als politicoloog met een hartstochtelijk geloof in zowel democratie als rechtsstaat, zie ik het als mijn taak om ervoor te waarschuwen wanneer ik denk dat een van beide in de knel dreigt te komen.

Op het moment dat de verkiezingen worden gewonnen door een partij die al zeventien jaar lang onomwonden duidelijk maakt volstrekt geen boodschap te hebben aan zowel het gelijkheidsbeginsel als de vrijheid van godsdienst, twee van de meest fundamentele grondrechten die we hebben, wil ik er dan ook geen enkel misverstand over laten bestaan: als je niet oppast, dan lust je democratie je rechtsstaat rauw.

Josette Daemen is promovendus aan het Instituut Politieke Wetenschap van Universiteit Leiden

geloofskeuze en -beoefening.

Raad wil tegen de begroting stemmen

De universiteitsraad is van plan om niet in te stemmen met de universitaire begroting. De raad mist visie van het college van bestuur om de werkdruk te verminderen en wil dat het onderwijs en onderzoek gespaard worden bij bezuinigingen. 'We gaan crashen.'

DOOR VINCENT BONGERS

Alle partijen, behalve studentenpartij PBMS en personeelspartij PhDoc, zijn voornamelijk van plan om tegen de begroting te stemmen. De raad wil graag 'een intensivering van werkdrukvermindering door een centrale visie' van het college. Het is namelijk 'onduidelijk welke maatregelen genomen worden en of die voldoende zijn'. Verder heeft de raad zorgen over de negatieve resultaten van faculteiten en het effect hiervan op het onderwijs en onderzoek. 'In tijden van schaarste dienen deze taken geprioriteerd te worden en het minst beïnvloed te worden.' De raad wil graag een plan van het college waarmee 'bezuinigingen op deze taken' kan worden voorkomen. 'Het heeft weinig nut om in een paar weken tijd nog een visie te ontwikkelen', zei Bas Knaap van studentenpartij LSP. Dat had al eerder moeten gebeuren. 'We vragen al jaren om meer planning op financieel gebied. In het strategisch plan

is door inzet van de raad het speerpunt werkdruk toegevoegd. Maar als je daar dan te weinig mee doet, welk nut heeft zo'n plan dan überhaupt? Dan heb je er niets aan.' Werkdrukverlichting is ontzettend belangrijk, stelde Patrick Klaassen van personeelspartij UB. 'We zien dat in bepaalde gevallen juist door allerlei workshops, trainingen en gesprekken de werkdruk wordt verhoogd. Maar we krijgen niet te horen welke taken de universiteit niet meer gaat doen.'

Het college maakt geen scherpe keuzes, aldus Jeppe Bandringa van studentenpartij LVS. 'Waarvoor de medewerkers steeds meer moeten doen en steeds dichterbij een burn-out komen. Dit gaat crashen, als we niet concreet snijden.'

'Er worden telkens dingen beloofd, maar niet nagekomen', stelde Ella Picavet van studentenpartij DSP. Klaassen wil dat in de begroting te zien is hoeveel geld er naar werkdrukvermindering gaat. 'Maar dat schijnt niet te kunnen. Nu staan er alleen wat kretten over in de begroting. Dat moet veel concreter.'

'Keer op keer krijgen we te horen van het college: "Er komt werkdrukbeleid aan"', zei Timothy de Zeeuw van personeelspartij LAG. 'De plannen blijven echter vaag. En er komt ook nog eens financieel zwaar weer aan. Welk effect gaat dat hebben op de werkdruk? Die gaat dan echt niet verminderen.'

De Zeeuw vond ook dat het college echt moeten 'kijken hoe we het wetenschappelijke en organisatorisch en beleids-personeel het best kunnen inzetten om de kerntaken te kunnen doen. Medewerkers moeten zich niet bezighouden met randzaken.'

Max van Haastrecht van PhDoc kon zich vinden in veel van de kritische reacties van collega's. Toch is de partij niet van plan om tegen de begroting te stemmen. 'Ik wil ook een positief geluid laten horen. Er is 1,2 miljoen euro opgenomen voor een "mobiliteitsoplossing" in 2024. Dat is geld om medewerkers tegemoet te komen in hun reiskosten. Die is nu best mager. Er zijn moeilijke keuzes gemaakt binnen de begroting.'

Klaassen was echter kritisch op de reiskosten. 'Ik vind het geen compliment waard. Dat was echt een moetje. Vanuit goed werkgeverschap kon het college niet anders.' Ook PBMS gaat voornamelijk akkoord met de begroting. 'We willen echter ook een plan zien waaruit blijkt dat niet alleen de faculteiten gaan snijden maar centraal dat ook doet', zei fractievoorzitter Victor van der Horst. De universiteitsraad had al een extra bijeenkomst met het college over de begroting en zal dat deze week nogmaals doen. Op de overlegvergadering van maandag 11 december zal blijken of de raad voor de begroting blijft liggen of dat het college genoeg aanpassingen heeft doorgevoerd.

Waarom moet er worden bezuinigd?

In 2024 wordt in de begroting 2024-2028 een negatief resultaat verwacht van 22 miljoen euro. Daarom moet de universiteit maatregelen bedenken om de tekorten van de komende jaren op te vangen. De reden van het tekort: aan de universiteit zijn veel minder studiepunten gehaald dan verwacht. Dat betekent dat er minder geld van het ministerie van Onderwijs naar Leiden komt. De faculteiten vangen de eerste klappen op door hun reserves in te zetten. De faculteiten Wiskunde en Natuurwetenschappen, Rechten en Geesteswetenschappen gaan 'sturingsplannen' maken voor besparingen en het verhogen van het inkomen. Verder wordt er vanaf 2026 een generieke korting doorgevoerd van 1 procent op alle eenheden.

De schade valt overigens nog mee omdat de energiekosten zijn gedaald en de rentebaten zijn gestegen. Ook komt er veel geld binnen van starters- en stimuleringsbeurzen en sectorgeld. De universiteitsraad heeft instemmingsrecht op de hoofdlijnen van de begroting en adviesrecht op het hele stuk.

Studenten en staf klagen over 'te rigide' toegangscontroles

Foto Taco van der Eb

Studenten en medewerkers bij Rechten worstelen met de LU-card-controles bij het Kamerling Onnes Gebouw. Ook de medezeggenschap is kritisch. 'Een student moest bijna huilen omdat ze niet naar haar college mocht.'

DOOR VINCENT BONGERS

Tijdens de faculteitsraadsvergadering Rechten maandag, was er de nodige kritiek op de LU-card-controles bij het Kamerling Onnes Gebouw (KOG). 'Ik hoor in mijn omgeving dat er nog best veel onbegrip is over de controles', zei Hannah Hilberink van studentenpartij LVS. 'Iemand was zijn LU-card vergeten en mocht toen niet naar haar college. Ze moest bijna huilen, omdat het zo'n belangrijk college was.'

'De controle is vrij rigide', vond personeelsraadslid Kirsten van der Tol. 'We hebben de controle zo proberen te organiseren dat mensen er zo min mogelijk last van hebben', zei bestuurslid Gert Jan Boshuizen. 'Ik heb gevraagd om het op een genuanceerde manier te doen. We zullen dit nogmaals overleggen met de portiers en de beveiligers.'

Personeelsraadslid Roel Becker zag nog een probleem. 'Bezoekers moeten worden aangemeld bij de portier en je moet ze ophalen bij de ingang. Bij de ontvangst van een groep is het lastig als niet alle personen tegelijk arriveren, maar achter elkaar binnen druppelen. Dan moet je steeds terug naar de ingang om iemand te ontvangen en te begeleiden. Je bent een half uur op en neer aan het lopen. Bij collega's wekt dit wrevel en ik snap niet waarom dat nodig is. Waarom kunnen aangemelde gasten niet gewoon naar binnen?' Boshui-

zen beloofde dit punt ook te bespreken met de beveiliging. Ook de universiteitsraad is kritisch. Studentenpartij LVS heeft vragen gesteld aan het college. De partij merkt op dat uit een artikel in Mare blijkt dat toegangscontroles 'niet consistent wordt gehandhaafd'. Ook 'worden onderdelen van onze universitaire journalistiek geweerd uit sommige gebouwen'. LVS refereert hier aan het gegeven dat Mare-fotograaf Taco van der Eb onlangs door drie beveiligers uit het KOG werd gestuurd.

In een verklaring van het college worden de veiligheidsmaatregelen volgens de partij gekoppeld aan het Israël-Palestina conflict. 'Uit welke beweegredenen besloot het college om in het geval van geweld in Palestina en Israël de veiligheidsmaatregelen aan te scherpen?' Ook wil de partij weten onder 'welke voorwaarden universitaire personeel steekproeven mag afnemen ter controle van LU-cards. Hoe vermijdt het college hier het gebruik van illegale methoden zoals etnische profilering?'

Verder schrijft er de partij dat er 'meerdere universitaire gebouwen, zoals Wijnhaven en het Pieter de la Court, zijn waar hele gangen of afdelingen enkel toegankelijk zijn voor geautoriseerde LU-cards van stafleden. Heeft het college door dat de fysieke scheidingen in gebouwen, zowel tussen student en staf als staf onderling, een kloof veroorzaakt in onze academische gemeenschap?' En: 'Begrijpt het college dat, indien de fysieke scheidingen uit veiligheidsoverwegingen worden gemaakt, die direct impliceren dat studenten minder recht hebben op bescherming in het geval van noodgevallen of zelfs dergelijke noodgevallen zouden veroorzaken?' Het college beantwoordt de vragen tijdens de universiteitsraadsvergadering van maandag 11 december.

REPORTAGE

We komen zeker terug

Studenten van actiegroep End Fossil bezetten donderdag twee lokalen in het Lipsius. Hun eis: de universiteit moet de banden met de fossiele industrie verbreken. 'Laat het niet in chaos eindigen.'

DOOR MARK EID
FOTO'S TACO VAN DER EB

Leiden, Stationsplein, 23 november, 9:59

Een agent op een mountainbike houdt vanaf de hoek van het Stationsplein een groep van zo'n dertig studenten in de gaten. Zij hebben zich deze donderdagochtend voor het station verzameld en vormen de actiegroep End Fossil. Vandaag is de dag die ze twee weken geleden hebben aangekondigd door in het Pieter de la Courtgebouw een groot spandoek uit te rollen: 'GET THE SHELL OUT OF HERE! 23 NOV WE OCCUPY!'

End Fossil gaat een universiteitsgebouw bezetten, omdat ze vindt dat het college van bestuur te weinig doet om de banden met de fossiele industrie te verbreken.

Een van de actievoerders steekt een hand in de lucht: het signaal aan de rest om te luisteren. 'We gaan zo van start', zegt hij. 'Er gaat een paar mensen al vooruit. Zij weten wat ze moeten doen.' Een bericht via versleutelde chat-app Signal verklaart de bestemming: Lipsius.

Elders in de stad hebben beveiligers van de universiteit al maatregelen getroffen tegen de aangekondigde bezetting. Het hek voor de hoofdingang van het Bestuursbureau op Rapenburg 70 is gesloten. Ook het Academiegebouw is extra beveiligd. De grote studiezaal van de Universiteitsbibliotheek is nog open, maar enkele ingangen verderop in het gebouw zijn afgesloten.

Den Haag, Turfmarkt, Beehive, 20 oktober, 20:04

Enkele weken voor de daadwerkelijke actie zitten zo'n vijftien bezetters in spe in een kring op de vloer van de danszaal van

studiecentrum Beehive. De sfeer is gespannen. Bij de ingang van de Beehive doken onverwachts beveiligers op die de namen van alle bezoekers hebben genoteerd.

Weet de universiteit al dat er een actietraining gegeven gaat worden? Snel kijkt een van de leden van End Fossil of het beeld dat de meegebrachte beamer op de muur projecteert niet te zien is vanaf de gang.

Als de verwachte beveiligers uiteindelijk niet verschijnen, ontspant iedereen. Activisten Berk, Zoekie en Duif* beginnen aan hun uitleg en oefeningen: hoe doe je mee aan een demonstratie? Iedereen die van plan is om mee te doen aan een actie van End Fossil moet deze training volgen om te zorgen dat acties goed verlopen.

Belangrijk onderdeel van een goedlopende actie: het welzijn van de actievoerders. 'Voordat we beginnen willen we eerst vragen hoe het met iedereen hier gaat.' De aanwezigen reageren een voor een: ze zijn enthousiast, gespannen, nieuwsgierig of vastberaden. 'Mijn moeder zou boos zijn als ze wist dat ik hier was', zegt een van hen. 'Dus het is goed dat ik hier ben.'

Leiden, Cleveringaplaats, Lipsius, 11:14

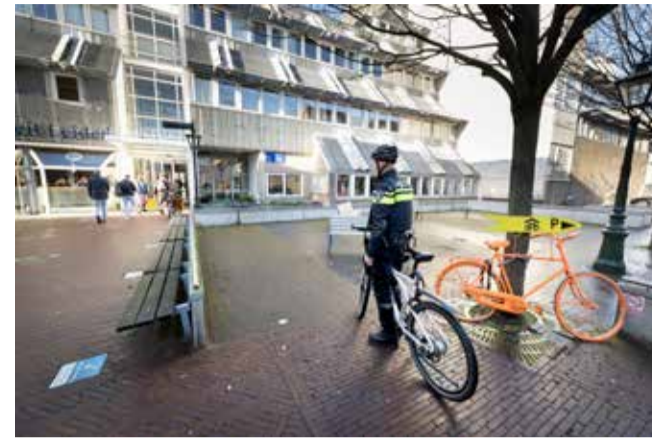
Zonder dat ze op een LU-card-controle of enige andere vorm van weerstand stuiten, bereiken de bezetters twee lokalen op de eerste verdieping van het Lipsius. Daar installeren ze zich, voorbereid op een meerdaagse bezetting.

Een binnenlopende docent kijkt verward naar alle bedrijvigheid. 'Ik had hier een overleg met de opleidingscommissie, wat moet ik nu?' Enkele actievoerders rennen meteen verschillende kanten uit, op zoek naar een beschikbaar lokaal. Na een minuut komt er eentje terug: 'Lokaal 1.15 is vrij. We zullen iedereen van de opleidingscommissie daar naartoe doorsturen.' Tevreden loopt de docent naar het andere lokaal.

Terwijl de actievoerders spandoeken ophangen ('OCCUPIED, Stop destroying lives in the global south') komt het faculteitsbestuur poolshoogte nemen.

'We zullen de bezetting tolereren zolang jullie je aan de huisregels houden en het onderwijs door kan gaan', zegt directeur bedrijfsvoering Saskia Goedhard tegen de demonstranten. Ze overhandigt een blaadje met de regels. 'Maar we kunnen niet toestaan dat jullie hier 's nachts blijven.' >

*Veel klimaatactivisten gebruiken actienamen omdat ze anoniem willen blijven

> 'Mochten jullie beneden koffie willen halen, neem dan wel een herbruikbare beker mee', voegt decaan Mark Rutgers nog toe. Als het faculteitsbestuur weer is vertrokken roept Berk via een megafoon de bezetting uit: 'WE HAVE OCCUPIED THE UNIVERSITY!' De aanwezigen joelen en scanderen samen: 'I BELIEVE THAT WE WILL WIN!'

Na de eerste opwinding maken de demonstranten het zich gemakkelijk in de lokalen. Een student stalt een kleine collectie boeken en tijdschriften uit over het klimaat, ecologie, sociologie en politiek. Op een andere tafel staat veganistisch eten. Een van de bezetters is bijna voortdurend bezig om koffiebonen te malen met een handmaler. Een briefje met een QR-code vraagt om donaties voor kinderen in oorlogsgebieden. Docent Joeri Reinders begint met een college over klimaatverandering. Hij opent met een korte factcheck van de klimaatstandpunten van verkiezingswinnaar pvv. Na het college over klimaatverandering verspreiden de studenten zich over de twee lokalen voor de workshops memes maken en kleding repareren. Anderen delen beneden in de hal en kantine flyers uit aan lunchende studenten.

13:17

Er is een ultimatum: het faculteitsbestuur komt langs om te zeggen dat de bezetting om vijf uur 's middags moet stoppen, terwijl het Lipsius om tien uur 's avonds sluit. 'Als de universiteit voor vijf uur onze eisen inwilligt, zijn we weg', is het antwoord van End Fossil.

Twee lezingen die ruim na dat tijdstip in het Lipsius zijn gepland, zijn inmiddels al afgeblazen, zo blijkt uit een update van de universitaire agenda. Er kunnen 'geen sociale activiteiten plaatsvinden op de universiteit, omdat de veiligheid van de aanwezigen in de gebouwen niet gegarandeerd kan worden'. Een lezing over stikstof door hoogleraar Jan Willem Erisman en een college voor Studium Generale ('Leiderschap in onzekere tijden') door oud-rector Carel Stolker komen te vervallen. 'Superjammer', reageert Stolker. Erisman zegt al een dag eerder te zijn ingelicht over een mogelijke afgelasting.

Terwijl in de bezette collegezaal studenten aandachtig luisteren naar mensenrechtenactivist Raki Ap die een college geeft over West-Papua, komen decaan Rutgers en universiteitswoordvoerder

Caroline van Overbeeke binnen. Zij willen de bezetters overtuigen om in gesprek te gaan met rector magnificus Hester Bijl. Voorwaarde: de ontmoeting moet buiten het Lipsius plaatsvinden en maximaal vijf activisten mogen meepraten. De leden van End Fossil weigeren: 'We spreken alleen met de rector in het openbaar. We willen niet dat ze dit als PR-moment gaan gebruiken, en we laten ons niet naar buiten escorteren.'

14:57

Op voorwaarde dat het geen debat van vijftig tegen één wordt, verschijnt rector toch in een van de bezette lokalen. Ze heeft weinig tijd, waarschuwt ze. Maar ze wil graag uitleggen dat het college van bestuur bezig is met nieuw beleid. 'We zijn bezig met een brede groep experts om tot een beleidsplan te komen. We hopen dat in februari te presenteren en te bespreken met de universiteitsraad.'

Op een vraag waarom de universiteit niet meteen de banden met de fossiele industrie wil doorsnijden, antwoordt Bijl dat de universiteit 'geen top-down organisatie' is. 'Ik kan onderzoekers niet dwingen waar ze wel of niet onderzoek naar doen.' Voor haar vertrek vraagt een activist of de rector een symbolische stropdas (tie) wil doorknippen om aan te geven dat de universiteit zich zal inzetten om fossiele banden (ties) te verbreken. Dat wil Bijl niet helemaal. Ze knipt de das daarom voor de helft door.

Den Haag, Beehive, 20 oktober, 20:34

Tijdens de actietraining is het tijd voor een practicumlesje ontruiming. Een aantal vrijwilligers speelt de politie en staat al buiten op de gang te wachten. De achtergebleven 'bezetters' zitten op de grond te wachten, tot ze worden weggesleept. Snel wisselen de actievoerders nog wat tips uit hoe ze het beste hun ledematen in elkaar kunnen haken.

'Telt het als verzet bij arrestatie als je elkaars handen vast blijft houden?', wil iemand weten. 'Bij de training van Extinction Rebellion zeiden ze van wel, dus doe dat maar niet voor de zekerheid.' 'Hey ho, take me by the hand. Strong in solidarity we stand.' Als de 'politie' de zaal binnen komt lopen beginnen de bezetters te zingen. De gelegenheidsagenten kiezen hun eerste doelwit, iemand die op het eind van een rijtje zit. 'Komt u met ons mee?' Als het duw- en trekwerk begint, breekt ook de spanning en barst

er gegiechel los bij de demonstranten. Met enige moeite weten de 'agenten' de bezetters een voor een weg te slepen. Als zowel de bezetters als ontruimers de oefening lachend beëindigen, waarschuwt een van de trainers: 'De echte politie is hier wel beter in.'

Leiden, Lipsius, 23 november, 16:35

In de bezette collegezaal maken zo'n vijftig demonstranten zich klaar voor de aankondigde ontruiming. 'Helaas kunnen we waarschijnlijk niet ons hele programma doen.'

Dat het de universiteit menens is, bleek eerder uit een nieuwe update op de website: 'Het college van bestuur heeft besloten om alle universiteitsgebouwen in Leiden om 17.00 uur te sluiten.' Het gaat niet langer om twee gecancelde lezingen in het Lipsius: de gehele academische gemeenschap komt tot stilstand. Of het nu gaat om in de UB voor tentamens blokkende studenten of om laboranten op de bètacampus kilometers verderop.

'De vervroegde sluiting van gebouwen gaf voor onze medewerkers, studenten en bezoekers veel gedoe en overlast, en dat betreuren we', geeft de universiteitswoordvoerder Van Overbeeke achteraf toe. 'Maar dit was ingegeven door het lokaal gezag, dat een inschatting heeft gemaakt van veiligheidsrisico's op dat moment. Vanwege veiligheid kunnen we dat niet in detail delen.' 'De politie zou om vijf uur komen, maar die kan ook best nog een stuk later zijn', klinkt het inmiddels vol verwachting in het bezette lokaal. 'Laten we voor nu in ieder geval de boel hier wat opruimen.' Daarna splitsen de activisten zich op in drie groepen: zij die meteen vertrekken zodra daarom wordt gevraagd, degenen die blijven hangen om het politioptreden te filmen en de hardliners die doorgaan tot ze worden aangehouden.

Er blijven er zo'n 25 activisten over. Zij zetten een muziekje op. In het lokaal klinken nu achtereenvolgens Rage Against the Machine, Hang Youth en Woody Guthrie. Hoewel er nog geen politie is te zien, rapt een van de demonstranten mee met 'Sound of da Police' van KRS-One.

17:02

Rutgers en Goedhard komen even na vijf uur nogmaals keer binnen en verzoeken de betogers voor de laatste maal te vertrekken. Volgens Goedhard gaat het om een 'formeel verzoek

namens het college van bestuur' en wordt iedereen 'op grond van de huisregels gevorderd het gebouw te verlaten'.

'Verbreken jullie de banden?' vraagt een activist. Goedhard: 'Als jullie geen gevolg aan het verzoek geven, rest de gebouwbeheerder geen andere mogelijkheid dan de politie te vragen dat kracht bij te zetten.' Rutgers sluit af met een persoonlijke noot: 'Laat het niet in chaos eindigen.'

17:23

Terwijl de vertrokken activisten buiten wachten en de eerste politiebussen komen aangereden, spelen de overgebleven activisten in de bezette ruimte tikkertje.

Goedhard verschijnt voor de laatste keer, vergezeld door drie agenten: 'Eerder heb ik jullie gevorderd het pand te verlaten. Daar hebben jullie geen gehoor aan gegeven. Dat betekent dat ik het pand nu overdraag aan de politie.'

Via een zij-ingang van het Lipsius lopen agenten de trap op, de gang vult zich met uniformen. Als de ontruiming begint, haken de studenten hun armen in elkaar en beginnen te scanderen: 'WHAT DO WE WANT? CLIMATE JUSTICE!'

De eerste studenten laten zich zonder veel getrek en geduw afvoeren en lopen uiteindelijk gedwee mee. Nadat de laatste achterblijvers die niet willen meewerken bij de nek zijn gepakt en aan hun armen meegesleurd, is het lokaal leeg. Van één activist breekt een bril. Buiten zingt een groeiend aantal toeschouwers de demonstranten toe: 'YOU ARE NOT ALONE!' Om kwart voor zes staat iedereen buiten. Niemand is aangehouden.

'Als we niets gekst doen, zijn we vrij om te gaan', zegt een van de activisten.

'Het was een geslaagde actie', concludeert End Fossil-lid Zoekie. 'Er heerste een gevoel van solidariteit en dat was heel erg nodig. Het is wel erg jammer dat de universiteit de politie heeft gebeld.'

'Een bezetting van drie weken heeft waarschijnlijk meer effect', denkt Zoekie. 'Maar we zullen zeker terugkomen. We gaan pas weg als onze eisen ingewilligd zijn.'

Met medewerking van Tamar Tros

Milder,

milder,

milder?

Hoe wordt de verkiezingswinst van de PVV ontvangen aan de universiteit? *Mare* maakte een rondgang langs bezorgde academici. 'Dat een op de vier medestudenten het eens is met Wilders, doet pijn.'

DOOR VINCENT BONGERS, SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK EN TAMAR TROS

'Ik ben geschrokken en verdrietig', zegt universitair docent Nadia Bouras, expert op het gebied van migratie en integratie van Marokkanen in Nederland. 'Je kunt zelfs zeggen dat ik een emotioneel wrak ben. Ik heb het gevoel dat we in een *bizarro world* leven waar fout goed is en leugens de waarheid zijn. Toen ik op tv naar de exitpoll keek en duidelijk werd dat de pvv veel zetels zou halen, benoemde niemand in de studio dat een extreemrechtse partij de verkiezingen ging winnen. De uitslagen werden gebracht alsof het een bingoavond was. Dat vond ik misschien nog erger dan de winst van Wilders. Dat zijn partij de grootste is geworden is echter geen *business as usual*, maar een historisch dieptepunt. 'Direct erna konden we er nog om lachen', vertelt Furkan Tari, voorzitter van de islamitische studentenvereniging SABR en masterstudent population health and management. 'In een groepsapp werd bijvoorbeeld de meme gedeeld van een Marokkaanse jongen die met een ingepakte koffer voor de tv wacht en vertrekt zodra Wilders er met de meeste zetels vandoor gaat. Maar de volgende ochtend kwam het besef en hakte het nieuws erin: voor heel veel Nederlanders zijn wij hier niet welkom. Ook op de universiteit hebben veel van ons nu het besef dat een op de vier van onze medestudenten het eens is met Wilders. Dan sta je stil bij elke interactie die je hebt. 'Internationale studenten voelen de xenofobische retoriek in het land', stelt Ella Picavet, de fractievoorzitter van studentenpartij dsp (ooit opgericht voor met name internationals) in de universiteitsraad en student international and European governance. 'Er zijn zoveel Nederlanders die dit steunen, óók binnen de universiteit.' Ook Paul Wouters, decaan van de faculteit Sociale Wetenschappen, maakt zich zorgen. 'Veel van mijn geliefde medewerkers en studenten voelen zich minder welkom. Daarom geven wij als faculteit een signaal af dat internationale studenten en medewerkers, en de Nederlanders met een achtergrond uit andere landen

welkom blijven. We zullen hen omarmen en verdedigen.' Tijdens de campagne presenteerde Wilders zich als een politicus die milder is geworden. Na de winst zei hij 'premier van alle Nederlanders' te willen worden. Bouras gelooft hem niet. 'Dat Geert Milders-verhaal komt van de parlementaire pers, die absoluut niet kritisch was tijdens de campagne. Nog even en Wilders is het toonbeeld van diversiteit en inclusie. In zijn overwinningstoespraak zei hij dat "Nederlanders op één staan", dat zijn weinig verhullende woorden voor "eigen volk eerst". Verder had hij had het over het stoppen van de "asieltsunami", dat is gewoon keihard racistische terminologie. Xenofobie en racisme zijn zo genormaliseerd dat zij niet langer herkend worden als ze hun lelijke gezicht tonen.' 'Ik heb er buikpijn van dat een partij met antistaatsrechtelijke punten en racistische doelstellingen de grootste in Nederland is en het voortouw neemt in de vorming van een nieuw kabinet', vertelt hoogleraar Koreastudies Remco Breuker. 'Een bruinhemd in het Torentje is nu een heel reële optie.' Het gaat dan nog niet eens over de haalbaarheid van de plannen van Wilders, legt Tari uit. 'Dat een groot deel van de kiezers het niet erg vindt dat de Koran zou worden verboden, of dat idee zelfs steunt, dat is wat pijn doet.'

'Wetenschappers moeten activistischer worden en deze leugens ontmaskeren'

'Ik zie het effect op mijn kinderen', zegt Bouras. 'Mijn oudste dochter van elf zag het "minder, minder, minder"-fragment van Wilders uit 2014 op het *Jeuugdjournaal*. Ze is er heel erg ondersterven van en zei: "Ik ben bang dat gewone mensen op straat dit soort dingen gaan zeggen, bijvoorbeeld tegen oma, omdat ze een hoofddoek draagt."' 'Als de pvv het grootst wordt, is dat het eind van de universiteit zoals we die nu kennen', zei Breuker vorige week in *Mare*. 'Ik wil een fatsoenlijk kabinet zonder vvd en pvv, maar dat wordt ingewikkeld.' Nu een kabinet met de pvv (mogelijk met nsc en gedoopte steun van de vvd) een reële optie is, zal dat zeker impact hebben op het hoger onderwijs (zie kader), vermoedt hij. 'Als zo'n coalitie er komt, zal er flink worden bezuinigd. De sociale- en geesteswetenschappen zullen de hoogste prijs betalen, omdat extreemrechtse partijen nog een appeltje hebben te schillen met wetenschappers in deze velden. Zij worden verdacht van linkse sympathieën. De pvv heeft de afgelopen jaren blij gegeven van veel vijandschap ten opzichte van universiteiten.' >

'Stoppen met indoctrinatie, klimaatactivisme, genderwaanzin en geschiedenischaamte'

'De universiteiten moeten er in de eerste plaats zijn voor onze kinderen', schrijft de pvv in haar verkiezingsprogramma. De partij wil dan ook dat de 'studiemigratie fors wordt beperkt' en bacheloropleidingen 'alleen nog in het Nederlands' worden aangeboden. De partij stelt dat 'Nederland geen islamitisch land is: geen islamitische scholen, korans en moskeeën. We willen minder islam in Nederland en dat bereiken door minder niet-westerse immigratie en de introductie van een algehele asielstop.' Verder is de partij voorstander van het verbod op dubbele nationaliteit en op het dragen van hoofddoekjes in overheidsgebouwen. Volgens de pvv is er op 'scholen' sprake van een 'toename van politieke indoctrinatie' (al worden universiteiten niet expliciet genoemd). 'Schoolkinderen worden geïndoctrineerd met klimaatactivisme, genderwaanzin en met een gevoel van schaamte over de geschiedenis van ons land. Wij willen onderwijs dat vrij is van politiek activisme.' De nsc wil de migratie inperken en richt zich op een 'migratiesaldo van maximaal 50.000 per jaar'. De instroom van buitenlandse studenten 'wordt gerelateerd aan de beschikbare capaciteit aan woonruimte en opleidingsplaatsen in studentensteden'. Opleidingen worden grotendeels in het Nederlands. 'Uitzonderingen zijn mogelijk voor mas-

ters en voor bepaalde studies.' EU-studenten die een dag per week werken kunnen direct aanspraak maken op de basisbeurs. 'We willen een wachttijd instellen voor een studiebeurs en zorgen dat EU-studenten pas bij veel meer werkuren recht op een beurs krijgen.' Buitenlandse studenten krijgen soms naast een Nederlandse beurs ook financiële steun van hun eigen regering. 'We willen die stapeling tegengaan en het collegegeld voor studenten van buiten Europa wordt significant verhoogd.' De vvd wil ook 'grip op de studiemigratie' krijgen. 'Er is een internationale strijd om talent gaande, waar Nederland een sterke positie in heeft. De huidige instroom is echter ongericht en te hoog. Internationale studenten laten we toe waar dat een toevoeging is voor onderwijs, onderzoek, arbeidsmarkt of regio.' De bachelor is Nederlandstalig, 'tenzij Engelstalig onderwijs nodig is voor de arbeidsmarkt, vakgebied of samenwerking'. Om de instroom te remmen komt er een ondergrens aan het instellingscollegegeld voor niet-EER-studenten. 'Verder voorkomen we het stapelen van studiefinanciering uit meerdere landen.' Over universitair onderzoek staat niets in het pvv-programma. De sociale- en geesteswetenschappen komen er

bekaaid vanaf in de programma's van vvd en nsc. De vvd wil dat er meer geld gaat 'naar bijvoorbeeld technisch, medisch en bèta-onderzoek'. Daar ligt ook de focus van nsc. 'We versterken onze toppositie in Europa op kennisgebieden zoals fotonica, quantumtechnologie, kunstmatige intelligentie, klimaat- en medische technologie.' De vvd vraagt 'private investeerders bij te dragen' aan het behalen van de Lissabondoelstelling: minimaal 3 procent van het binnenlands nationaal product besteden aan onderzoek. Ook de bbb staat open voor een kabinet met Wilders en is het eens met de pvv wat betreft het terugdringen van het aantal buitenlandse studenten. 'Om toegankelijkheid voor Nederlandse studenten te verzekeren, beperken we de toestroom van studenten uit het buitenland', aldus het verkiezingsprogramma. En: 'We passen het verdienmodel van universiteiten en hogescholen aan, om zo het aantal buitenlandse studenten terug te brengen. Buitenlandse staf en studenten 'die een meerwaarde hebben voor de Nederlandse economie zijn welkom als er voldoende huisvesting is', aldus de bbb. 'De beschikbaarheid van kamers voor studenten in een stad is bepalend voor het aantal buitenlandse studenten.'

'Dat is een regelrechte aanslag op de kernwaarden van de universiteit'

> 'Het belang van internationalisering van onderwijs en onderzoek dreigt op de achtergrond te raken', vreest Mark Rutgers, decaan van Geesteswetenschappen. Hij ziet ook hoe internationale studenten en medewerkers als een oorzaak worden gezien van de huisvestingsproblemen. 'Maar we hebben ze juist heel hard nodig. In de collegebanken zie ik liever méér dan minder mensen met een diverse achtergrond.'

'We kunnen niet alle studenten uit de hele wereld opvangen', vult rsw-decaan Wouters aan. 'Maar we gaan zeker niet mee in de gedachte dat er geen buitenlandse studenten aan de universiteit zouden moeten studeren. Dat is een regelrechte aanslag op de kernwaarden van de universiteit.'

Een extra bedreiging voor Geesteswetenschappen zijn de plannen van de vvd (en in minder expliciete bewoordingen nsc), die vooral wil investeren in technisch, medisch en bèta-onderzoek. 'Dat geeft het signaal af dat wij, de sociale wetenschappen en rechten, geen positieve bijdrage aan de samenleving leveren', schetst Rutgers. 'Ja, we hebben technieken nodig, maar als je kijkt naar de debatten in kranten en op tv: die worden bijna altijd gevoerd door geestes- en sociale wetenschappers. Dat belang onderschatten is echt.'

Wouters verwacht 'zwaar weer' onder een nieuw kabinet. 'Er is namelijk een groot blok aan partijen dat geen waarde hecht aan wetenschappelijke kennis en genuanceerde inzichten. Als ik kijk naar de campagnes, zie ik allemaal verzinsels en misleidingen rond bijvoorbeeld migratie. Terwijl we door de wetenschappelijke kennis weten dat een groot deel van deze spookverhalen niet klopt. Wij moeten als wetenschappers wat activistischer worden, denk ik: meer op de voorgrond treden om ook terug te duwen en dit soort flauwekul en leugens te ontmaskeren.'

Breuker vindt de dreiging van grootschalige uitsluiting van moslims het belangrijkste punt.

'Daar heeft Wilders zijn hele carrière op gebouwd. Als hij aan de macht komt, gaat hij daar echt iets mee doen. Mocht er uitsluitingsbeleid komen, dan moeten de hogeroponderwijsinstellingen kleur bekennen en voor, achter en naast deze collega's en studenten gaan staan. Ik hoop dat de universiteit dat dan ook doet.'

Picavet vraagt het college van bestuur om studenten en medewerkers te steunen. 'We moeten deze mensen gaan beschermen.' Ze

vraagt zich ook af wat er gaat gebeuren met de academische vrijheid, gendergelijkheid en klimaatplannen. 'Wordt dit allemaal ingeperkt en terug de tijd in geduwd?'

Breuker hoopt dat de andere partijen niet in een kabinet met de pvv stappen. 'De vvd en nsc moeten nu ruggengraat tonen. Ze moeten gewoon niet in zee gaan met Wilders. Vind maar een andere manier om je politieke doel te verwezenlijken, eentje waarmee je groepen niet uitsluit. Ik heb Pieter Omtzigt leren kennen als iemand die zeer integer is. Als hij in een pvv-kabinet stapt, heb ik hem verkeerd ingeschat.'

Wouters vermoedt dat 'veel pvv-stemmers denken dat het wel los zal lopen en dat andere partijen Wilders wel in het gareel houden, maar dat weet ik nog niet zo zeker. De democratie is kwetsbaar.' Wilders' gedachtegoed ondermijnt democratische waarden en de rechtsstaat, vindt Bouras. 'De rot is er in gaan zitten en die krijg je er niet meer makkelijk uit. Daar moeten we met zijn allen wat aan doen.'

Het worden zware tijden voor islamitische studenten, verwacht Tari. 'De mentale gezondheid lag al niet hoog onder studenten, maar het wordt voor leden van SABR nog zwaarder.' <

Ook 'zorgen' bij het college van bestuur: 'Iedereen hoort erbij'

Het college van bestuur laat in een reactie weten 'niet te willen vooruitlopen op speculeren over de uitkomsten van het formatieproces'. Maar het voegt daar nog wel aan toe: 'Deze verkiezingsuitslag zou onder meer gevolgen kunnen hebben voor internationalisering van de universiteit en voor de financiering van hoger onderwijs en wetenschap. Het college van bestuur be-

grijpt heel goed de zorgen die onze medewerkers en studenten hierover kunnen hebben en deelt deze zorgen ook. Het college hecht eraan op te merken dat iedereen erbij hoort en de waarde van internationalisering voor de wetenschap en in het onderwijs groot is. Tegelijkertijd zijn er door universiteiten – ook de Leidse – stappen gezet om de instroom van internationale studenten af te remmen.'

Goedheiligman der prostituees

In de loop der eeuwen is het Sinterklaasfeest voortdurend veranderd. Vijf vergeten weetjes voor iedereen die dinsdag het heerlijk avondje viert. 'Hij was het symbool voor liefde en huwelijk.'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN

'De uitstalling van suikerwerk voor het Sinterklaasfeest' door J.H. van Grootvelt (1844)

Sinterklaas is de beschermheilige van de prostituees en ongetrouwde vrouwen

'In een legende over Sint-Nicolaas wordt geschreven over een oude man die te arm was om zijn drie dochters een bruidsschat mee te geven', vertelt Jan-Roelof de Wild, Sinterklaas-kenner en schrijver van het overzichtswerk *De bioschop, de boeman en de beloner*.

'Nicolaas besluit daarom in de nacht drie geldbeurzen door het raam te strooien, die uiteindelijk in de schoenen van de drie jonge vrouwen vielen. Daarom eten wij nog steeds gouden chocolademunten en zetten kinderen 's avonds hun schoen. Nicolaas heeft de dochters van de arme man daarmee als het ware van de prostitutie gered.' Door deze legende werd Sint-Nicolaas beschermheilige van prostituees én werd hij ook de 'goedhuwelijksman' genoemd. De Wild: 'Hij werd een symbool voor liefde en huwelijk. Daarom zitten er hartjessnoepjes tussen de kruidnoten. Op sinterklaasmarkten kon je later ook taaitaal- en speculaaspoppen – ook wel bekend als 'vrijerskoek' – kopen, om te geven aan degene op wie je verliefd was.'

Sinterklaas wordt niet alleen in Nederland gevierd

In Duitsland en Oostenrijk kennen ze alleen geen roetveegpiet, maar 'Krampus', vertelt De Wild. 'Dat is een duivels figuur met hoorns, een dierenvacht en vaak een zwart gezicht. In veel Oost-Europese landen wordt hij vergezeld door een engel en in de Italiaanse havenstad Bari, waar de botten van de Sint liggen, vaart ieder jaar rond mei een schip uit met aan boord een beeld van Sint-Nicolaas. Zodra het schip weer terug de haven in is gevaren, begint daar het feest.'

Het feest werd ook in de koloniën gevierd

Ondanks de tropische temperaturen in december, werd het sinterklaasfeest ook in Nederlands-Indië gevierd. 'Een jongeman heeft zijn jeugd in de jaren 1920 daar beschreven', vertelt Rick Honings, neerlandicus en Scaliger-hoogleraar. 'Omdat de huizen in Indië geen schoorsteen hadden, legden de kinderen hooi voor het paard en een banaan voor Zwarte Piet op de veranda. Dat laatste vinden we nu natuurlijk erg racistisch.'

Op 5 december kwamen de goedheiligman en zijn knecht naar de sociëteit, waar alleen Nederlandse kinderen mochten komen. 'De lokale bevolking vierde het feest vanzelfsprekend niet.'

Ook aan boord van schepen van en naar de kolonie werd het sinterklaasfeest gevierd. 'Justus van Maurik, een bekende sigarenhandelaar en auteur in de negentiende eeuw, heeft het verhaal 'Sint-Nicolaas-avond aan boord' geschreven. Hij beschrijft hoe de passagiers de hele dag knutselden aan een bordkartonnen mijter en dat er lekkernijen werden gemaakt. Na het diner betrad de Sint de salon met Zwarte Piet, die met snoepgoed strooide, dat de passagiers als kleine kinderen oprapten.'

Het sinterklaasfeest loste ook maatschappelijke problemen op

'Het Sinterklaasfeest is niet voor iedereen weggelegd', vertelt Honings. 'Het verhaal 'De familie Kegge' in de *Camera Obscura* van Hildebrand gaat ook over Sinterklaas. De hoofdpersoon neemt deel aan een avondje 'koekvergulden'. In een steeg ziet Hildebrand voor een verlicht raam van een banketbakker allemaal straatjongens kijken naar

hoe die bakker de lekkernijen aan het bereiden is.'

Hildebrand, pseudoniem van schrijver Nicolaas Beets (1814-1903), schrijft dan dat het enige genoegen dat die jongens aan het Sinterklaasfeest beleven is dat ze de lekkernijen 'zagen toebereden'. 'De tegenstelling tussen arm en rijk komt daar heel duidelijk naar voren.'

De Wild: 'In de achttiende en negentiende eeuw hadden we veel met armoede te maken, maar het was ook een tijd van liefdadigheid. Daarin werd van de rijken verwacht dat ze meer voor de armen zouden doen, net zoals Sint-Nicolaas dat deed.'

Aan het begin van de negentiende eeuw werd de goedheiligman ook ingezet om vaderlandsliefde aan te jagen. 'Het Koninkrijk der Nederlanden werd toen net opgericht en het feest werd gezien als iets typisch Nederlands.'

Tegelijkertijd waren de cadeautjes die de Sint aan kinderen gaf een manier om het hoge schoolverzuim aan te pakken. 'Wie braaf naar school was geweest, kreeg een cadeautje.'

De Sint bepaalde of je wel 'rein genoeg' was om kerst te mogen vieren

Sinterklaas en kerst zijn niet los van elkaar te zien, zegt De Wild.

'Het Sinterklaasfeest laat ons naar onszelf kijken. Hoe braaf ben ik het afgelopen jaar geweest? We kijken niet alleen naar onszelf, maar ook of we iemand anders kunnen helpen zichzelf te beteren. Je houdt iemand een spiegel voor door een gedicht of surprise voor diegene te maken. Dat doen we vandaag de dag nog steeds. Al die kleine tradities die we nog steeds hebben, zijn niet zo uit de lucht gegrepen en kennen allemaal hun oorsprong in de geschiedenis.'

Willen we zaken doen met twijfelzaaiers?

Tijd om te wachten tot de politiek ons bevrijdt uit de 'climate hell' is er niet. Daarom hebben wetenschappers de academische plicht om bedrijven die het bestaan bedreigen af te zweren, betogen **Roos van Oosten**, **Frans Willem Korsten** en **Sander Otte**.

In de film *Climate of Concern* wordt uitgelegd dat de wetenschap laat zien dat door broeikasgassen het klimaat verandert, met als gevolg onbewoonbare gebieden, hongersnood en klimaatvluchtelingen. De boosdoener: fossiele brandstoffen. Dan volgt de vaststelling dat *business as usual* onverantwoord is en een aansporing: 'Action now!'

Het had de tekst van Scientist Rebellion anno 2023 kunnen zijn. Maar de film dateert uit 1991 en de producent is Shell. We zijn drie decennia verder en, zoals António Guterres, secretaris-generaal van de VN het kernachtig uitdrukt, inmiddels op hoge snelheid 'on the highway to climate hell' met als additionele gevolgen het instorten van ecologische systemen en het uitsterven van grote hoeveelheden soorten. In de page-turner *Merchants of doubt* (2010) leggen historici Erik M. Conway en Naomi Oreskes uit hoe het komt dat overheidsbeleid jarenlang niet van de grond kwam. Werden eerst wetenschappers gefinancierd die bij hoog en laag beweerden dat roken gezond was, zo zaaiden soortgelijke wetenschappers, met steun van de fossiele industrie, jarenlang twijfel over klimaatverandering. In Nederland financierde Shell jarenlang Frits Böttcher, de Leidse hoogleraar fysische scheikunde die zich na zijn emeritaat ontpopte tot een prominent klimaatscepticus. De geschiedenis leert dat Shell zich uitsluitend om de aandeelhouder bekommert. Was er onder oud-Shell-topman Ben van Beurden (2014-2022) nog een sprankje hoop op een beetje groene koers, windt huidig Shell-topman Wael Swan er geen doekjes om. De aandeelhouders vragen rendement en Shell draait heel goed: in 2022 een recordwinst van bijna 40 miljard.

Duurzaam versus fundamenteel

Nu de academische banden met de fossiele industrie openbaar worden, weten we dat Universiteit Leiden in vijf projecten met Shell samenwerkt. Shell is een van de zeven grootste olieconcerns ter wereld en één waarover in Nederland dankzij onderzoek van journalistiek platform Follow the Money en de biografie *Hoog Spel* (2023) van Marcel Metz bij een groot publiek veel bekend is. Het droeg er zeker aan bij dat de verantwoordiging groot was bij het goed-bezochte Leidse debat over de samenwerkingen ('Fossiele banden verbreken? De hele zaal stemt voor', *Mare* 4, 28 september). In samenhang met het debat woedt er nu in *Mare* een polemiek.

De voorstanders van samenwerkingen ('Fossiele banden verbreken? Die tijd hebben we niet!' *Mare* 5, 12 oktober) hanteren het argument dat bekendstaat in *discourses on climate delay* als 'appeal to well-being'. Bij te snelle afbouw wordt niet zozeer de welvaart van aandeelhouder of bedrijfstop bedreigd, betogen ze, maar die van de gehele maatschappij. De suggestie die vervolgens gewekt wordt, is dat de Leidse 'duurzame' samenwerkingsprojecten direct de energietransitie versnellen. Maar een kritische blik

roept de vraag op of het Leidse onderzoek niet gewoon fundamenteel van aard is; onderzoek waaruit als het meezit over tientallen jaren misschien iets bruikbaar komt. Fantastisch, maar voor wie naar de klimaatklok kijkt, hoeft het die tijd niet meer.

Niet naïef afschuiven

De voorstanders ('Energietransitie eist rationele (en geen symbolische) aanpak', *Mare* 9, 16 november) suggereren verder dat niet wij, maar de internationale politiek het probleem rationeel moet oplossen. Naast dat daarmee de eigen verantwoordelijkheid afgeschoven wordt, is de suggestie naïef. Ter herinnering: in 2009 had de politiek bij de G20-top al vastgesteld dat fossiele subsidies uitgefaseerd moesten worden, maar pas veertien jaar later, op 10 oktober 2023 stemde een Kamermeerderheid uiteindelijk in om scenario's op te stellen om fossiele subsidies af te bouwen. Vele rapporten gingen daaraan vooraf en 21 vooraanstaande economen zijn meerdere malen (2022, 2023) in de pen gekommen om uit te leggen dat fossiele subsidies het klimaatbeleid ondermijnen omdat dergelijke subsidiëring 'de airco is die tegen de verwarming inwerkt'. Goede wetenschappelijke argumentatie ten spijt, pakte de politiek dit pas op nadat de A12 acht keer geblokkeerd was, gevolgd door een marathonblokkade van een maand. Wie wil dat er internationaal, dus in Brussel, iets gebeurt, redt het niet met een goed onderzoeksrapport, een petitie of een handjevol demonstranten. Met een slordige dertigduizend lobbyisten is Brussel een lobbycratie. NGO's die de publieke zaak bepleiten, vallen in het niet bij het leger aan *Big Oil*-lobbyisten dat daar permanent rondloopt om klimaat-ondermijnende maatregelen te bepleiten.

Politiek? Die tijd is er niet

Veertien jaar wachtten totdat de politiek in actie komt, duurt te lang. Bovendien: voordat de politiek ontwaakt, is een cultuuromslag nodig en die begint bij ons. De vragen die wij onszelf moeten stellen zijn de volgende: Brengt onze wetenschappelijke vrijheid wel of niet de verantwoordelijkheid met zich mee om partijen af te zweren die het menselijk bestaan bedreigen? Willen wij zaken doen met bedrijven die uit economisch eigenbelang decennia lang twijfels hebben gezaaid over op feiten gebaseerde klimaatwetenschap? Willen we samenwerken met een partij die wetenschappelijke desinformatie financierde en die zichzelf nu opnieuw *greenwashed* met een reclamecampagne (onder het kopje 'Het begint met...') die vooral suggestief is en niet feitelijk. Die reclame werd overigens door burgerbeweging Fossilvrij beantwoord met een krachtig tegengeluid in relatie tot de gedocumenteerde duistere praktijken van Shell in Nigeria.

Shell heeft recentelijk goedkeuring gekregen voor de bouw van zowel een waterstofabriek als een installatie voor 'carbon capture and storage' (CCS): het afvangen en ondergronds

opslaan van CO₂. Beide zijn relatief goedkope projecten met een beperkt duurzaam karakter waarvoor niettemin overheidssteun wordt verleend. Tegelijkertijd maakte Shell een maand geleden bekend tweehonderd banen te schrappen bij de divisie duurzame energie en zet ze vol in op het zoeken naar, en slaan van, nieuwe olie- en gasbronnen. Deze voorbeelden die recentelijk de Nederlandse media hebben gehaald, sluiten aan op recente bevindingen in de internationale vakliteratuur. Shell, en haar zusterbedrijven, zijn de laatste jaren, weliswaar meer over klimaat gaan praten (wat te boek staat als een 'subtle form of climate change denialism'), maar ondertussen continueren ze een business-model: 'dependence on fossil fuels along with insignificant and opaque spending on clean energy'. Ze zijn niet on track met de klimaatdoelen en ze beloven veel maar hebben nauwelijks concrete, toetsbare plannen.

Duurzaam kapitalisme

Het was in 1991 al tijd voor 'action now'. Als Shell toen al vaststelde dat de oorzaak van de temperatuurstijging een menselijke en geen natuurlijke oorzaak heeft, zou het hopeloos twintigste-eeuws zijn als we als wetenschappers anno 2023 blijven doorgaan met *business as usual*. Samenwerken met de industrie, ja natuurlijk, maar niet met partijen die anno 2023 nog steeds niet naar volvermogen op hernieuwbare industrie inzetten en in hoge mate

verantwoordelijk zijn voor de 'climate hell' waar wetenschappers onder de vlag Scientists' Warnings voor waarschuwen. Onderzoek heeft laten zien dat grote bedrijven als Shell ook een 'sta-in-de-weg zijn als het gaat om vooruitgang', aldus Willem Schramde, auteur van *Duurzaam kapitalisme* en hoogleraar Finance aan Nyenrode Business Universiteit. Hij pleit juist meer concurrentie om verandering op het vlak van duurzaamheid te bewerkstelligen. De kwestie is niet zozeer of de Universiteit Leiden de banden met Shell per direct moet verbreken. Dat is een formele vraag. De vraag is of de universiteit haar partner Shell kan en wil houden aan fatsoenlijke gedragsnormen en de vervolgvraag is wat de academie doet als die partner zich daar (al jaren) niet aan houdt.

Wij zijn niet de wortel, maar de stok

De komende weken worden cruciale stappen gezet in het vraagstuk of, en onder welke voorwaarden, de Universiteit Leiden samenwerking met de fossiele industrie continueert. Verder tekenden meer dan 1200 medewerkers en studenten de klimaatbrief, waarvan één van de punten is om de banden met de fossiele industrie te verbreken. De voorstanders van samenwerking met de fossiele industrie hebben het steeds over een 'wortel-en-stok-aanpak'. Aan wortels voor de fossiele industrie is in dit land geen

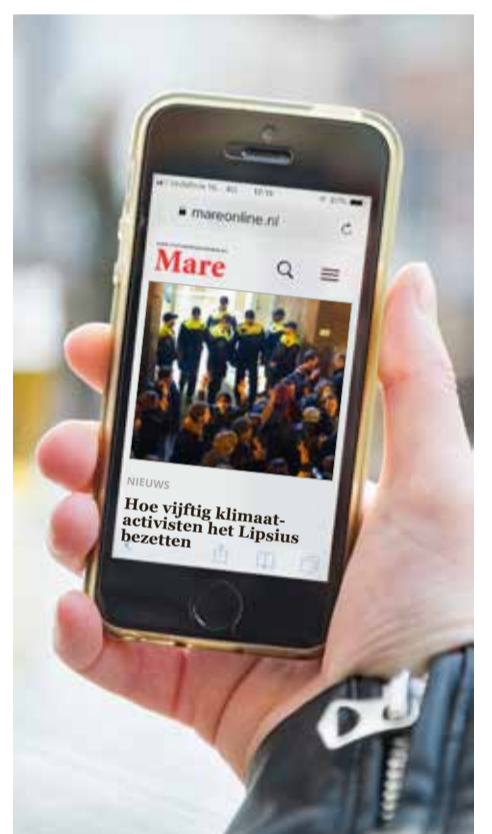
gebrek, maar wat hebben we op het gebied van stokken? Juist de universiteit heeft een corrigerende stok in handen door voorwaarden te stellen aan samenwerking. Immers, een goedkeuringsstempel van een universiteit is waardevol voor bedrijven. Daarmee wordt, in de ogen van het publiek, hun handelen gerechtvaardigd. Geachte universitaire besturen, raden, en geachte medewerkers, de acties van End Fossil Occupy en later de klimaatbrief hebben ervoor gezorgd dat samenwerking met *Big Oil* op de agenda is gekomen. Bij de opening van het academisch jaar deed de voorzitter van het college van bestuur de oproep dat wij als universiteit een 'change agent' moeten zijn in de klimaatcrisis. Dat kan geen gratis oproep zijn. De bal ligt voor het doel, maar we kunnen hem alleen trefzeker inschieten als de verantwoordelijken zich inlezen en uitspreken. Kunnen we op uw steun rekenen?

Roos van Oosten is universitair docent historische archeologie
Frans Willem Korsten is hoogleraar Literatuur, Cultuur, en Recht
Sander Otte is hoogleraar technische natuurkunde aan de TU Delft en Leids alumnus

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van €4.500 te boven gaan

Doel meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week bijles en huiswerkbegeleiding op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 6 leerlingen groep, 4, 7 en 8. Taal en rekenen. **Voortgezet onderwijs:** *NASK, biologie, 2 vmbo. *NASK (natuur- en scheikunde), 2 mavo. *Wiskunde, 2 vmbo. *Nederlands, 4 havo. *Grieks, Latijn, brugklas gymnasium. **Leiden-Zuid**, *4 leerlingen basisonderwijs, groep 4, 5 en 6. Woordenschat, lezen. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekomen@owwleiden.nl.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi- commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijftiendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem, | +31 (0)23-574745, info@bureauvanvliet.com

Mis niets en download nu de Mare-app

Blijf op de hoogte van het laatste universiteitsnieuws, lees onze interviews met wetenschappers en weet wat er speelt in het Leidse studentenleven!

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
Website mareonline.nl
Twitter @weekbladmare
Mastodon @weekbladmare@mastodon.online
Bluesky @mareonline.nl
Instagram @weekbladmare
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 10.000

Hoofredactie: Frank Provoost
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie: Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Anoushka Kloosterman
a.s.kloosterman@mare.leidenuniv.nl
Marcjelle van der Kraan

m.w.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Tamar Tros (stagiair)

Medewerkers: Romy van den Akker | Emiel Beinema | Lente van den Berg | Remco Breuker | Josette Daemen | Lorenzo Gerritsen | Omar Ghaly | Olaf Leeuwis | Maia de Quay

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg,
joostmarcellis.nl

Fotografie: Taco van der Eb | Marc de Haan

Illustraties: Bas van der Schot | Bandirah | Silas.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk

Advertenties: Bureau van Vliet b.v.
Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem
Telefoon 023 - 574 47 45 |
E-mail sales@bureauvanvliet.com
<https://bureauvanvliet.com/>
advertentie/Weekblad

Redactieraad: Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel (vice-voorzitter) | Alexander Pleijter (secretaris) | Willem van der Does | Annemarie Drahmänn | Nour Eldin Emara | Rosanne Hertzberger | Zoë van Litsenburg | Frank Rensen | Marten Jesse Pot | Hermelijin Smits

Speciaal voor de
Universiteit
Leiden

Wij zijn de zorgverzekeraar voor de Universiteit Leiden!

Jij én je gezinsleden profiteren van:

- Korting op je aanvullende verzekering
- Extra korting bij vrijwillig eigen risico
- Uniek: deel je tandartsvergoeding met je partner
- Speciaal voor jou als werknemer: ruime vergoedingen zonder extra kosten voor o.a. tandarts en fysiotherapie

Bekijk ons ruime aanbod verzekeringen en alle voordelen op zorgzekerheid.nl/universiteitleiden

Overstappen kan tot en met 31 december 2023.

Wie mag wie nog spelen?

In *Freaky Friday Face Off* van theatergroep De Warme Winkel wisselen de personages van lichaam. 'Het een afrekening met toe-eigening en een ode aan de inleving.'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN
FOTO SOFIE KNIJFF

Hoe zijn jullie op het idee gekomen voor deze voorstelling?

Acteur en theatermaker Florian Myjer: 'Mijn collega-acteur en medeschrijver Ward Weemhoff had al best lang het idee om iets met de films *Freaky Friday* en *Face Off* te doen. Het is als acteur een mooi concept om te spelen dat iemand anders gevangen zit in jouw lichaam.'

'Daarnaast is het ook interessant omdat in de kunstwereld steeds meer de vraag rijst wie nog wat mag spelen en wie welk verhaal mag vertellen. Mag je als hetero nog wel een homo spelen? Mag een niet-joodse acteur nog wel iemand spelen die Joods is?'

Wat is het antwoord op die vragen?

'Dat hadden wij vooraf ook niet direct. Je moet je bedenken: waar gaat dat debat over? In het verleden zijn bepaalde rollen en verhalen toegeëigend zonder enige vorm van inleving, of verdieping. Je moet als acteur nadenken wat het voor iemand betekent om een bepaalde geschiedenis te hebben.'

'Ik hoop dat inleving hoog in het vaandel blijft staan. Het is essentieel voor de kunst en de samenleving. Door vooraf te zeggen dat iemand iets *niet* mag spelen, maak je het belang van inleving ook kleiner.'

Hoe kun je je inleven in iemand?

'Ik denk vooral door veel te luisteren naar elkaar en je echt te interesseren voor een ander. Ik ben daarom zo blij met kunst, omdat je op die manier toch inzicht kunt krijgen in andere perspectieven.'

'Dat is ook leuk aan dit project. Yassin Chigri, een van de acteurs, is Nederlands-Marokkaans en wij komen beiden uit Amsterdam, maar allebei uit een heel ander deel. We hebben onze jeugden naast elkaar geleefd, maar dan zie je onverwachts toch een heleboel overeenkomsten.'

'Mijn personage Ryan is een oudere homo van eind zestig en woont in de grachtengordel in een appartement gevuld met kunst en designmeubels. Hij ontmoet een Marokkaans gezin en raakt helemaal in de ban van hen. Uiteindelijk wisselt hij met het personage van Yassin van lichaam door middel van ketamine.'

Ketamine?

'Ja, ketamine uit Azië. Dat is een cliché uit al dat soort films over persoonsverwisselingen. Elke keer als personages van lichaam ruilen, komt dat door een of ander mysterieus voorwerp uit Azië. Die clichés willen we benoemen. Daarom hebben we in een van onze vier decors ook een Chinees restaurant. We hebben een draaischijf met daarop meerdere ruimtes die allerlei identiteiten representeren, zo hebben we ook Ryans appartement, een steeg en een appartement in Amsterdam Nieuw-West.'

Spoiler: uiteindelijk wisselen Ryan en Yassin pas aan het eind van de voorstelling van lichaam. Waarom?

'We willen het eerst hebben over de vraag: mag ik bijvoorbeeld een Marokkaan spelen? Door gelijk aan het begin te *swappen* zou het antwoord meteen "ja" zijn, terwijl we eerst onze tanden willen

zetten in de vraag: wie mag wat nog spelen? Dat is een complexe vraag waarop geen eenduidig antwoord is en meerdere perspectieven voor nodig zijn. We pleiten voor verbinden.'

'Uiteindelijk mag de gedaantewisseling in het stuk pas plaatsvinden, als Ryan zich kan verdiepen in Yassin. Het is een afrekening met toe-eigening en een ode aan de inleving.'

Verbinding lijkt onder druk te staan na de verkiezingen.

'De dag na de uitslag moesten we toevallig in Den Haag spelen. De sfeer was heel gespannen. Het voelde beladen op een goede manier. Het leek bijna of we het stuk naar aanleiding van de verkiezingsuitslag hadden geschreven.'

'De voorstelling gaat namelijk ook over Marokkaanse Nederlanders, hun geschiedenis en hoe er naar hen wordt gekeken. Mijn personage verdiept zich in Yassin's leven en zet hem niet op een stereotype manier weg. Ze zien elkaar. Het belang daarvan uitspreken heeft opeens nog meer waarde.'

'Het werk dat we daar op het podium deden voelde extra belangrijk. Hopelijk kunnen we hiermee ons steentje bijdragen aan de uitdagingen waar we nu voor staan, al is het wellicht een mini-steentje.'

De Warme Winkel, *Freaky Friday Face Off*. Leidse Schouwburg, zaterdag 2 december, 20:15 u €16,50 - €24,50

‘Dat ik de hele dag geen zonlicht zie, vind ik wel jammer’

Hoe ben je in het depot van de universiteitsbibliotheek terechtgekomen?

‘Een vriend van mij had bij JobMotion (het studenten-uitzendbureau van de universiteit, red.) gevraagd naar werk en ze hadden alleen deze baan. Hij heeft niks met boeken, maar ik wel, dus ik ben dezelfde dag nog langsgedaan. Ik heb altijd al in een bibliotheek willen werken, maar die zoeken vaak alleen vrijwilligers en ik wil wél wat verdienen.’

Is het werk lastig?

‘Ik vind het best makkelijk, maar je moet wel een beetje ruimtelijk inzicht heb-

ben. Door verhuizingen en het verplaatsen van boeken is de nummering niet altijd even logisch. Je moet dus othouden waar wat staat. Er werken hier enkele kleine mensen zoals ik, die niet overal bij kunnen. Sommige boekenkasten gaan tot negen planken hoog, dus daarvoor hebben we overal krukjes staan.

‘Waar ik moeite mee heb, is dat ik vroeg uit bed moet komen. In de winter is het nog donker als ik hier aankom. Dan zit ik de hele dag hier beneden en als ik om vijf uur klaar ben is het alweer donker. Dat ik dan de hele dag geen zonlicht zie, vind ik wel jammer.’

Lees je zelf veel?

‘Heel veel. Ik probeer elk jaar honderd boeken te lezen, maar dat lukt niet altijd. Dit jaar heb ik er pas zeventig gehad, dus met al mijn andere deadlines gaat dat ‘m niet worden.’

Heb je favoriete schrijvers?

‘Ik houd van Engelstalige klassiekers, bijvoorbeeld Jane Austen of Charles Dickens – ook al krijg ik daar hoofdpijn van. De manier van schrijven is zo langdradig: een zin kan bijna vier regels zijn. Maar het geeft wel een goed beeld van wat mensen toen belangrijk vonden. ‘Nederlandse schrijvers lees ik nooit. Op de middelbare moest ik een verplichte lijst lezen en het ging altijd over seks, drugs of allemaal gore onderwerpen. Dat hoef ik niet te lezen. Je hoort vaak in het nieuws dat jongeren minder gaan lezen door de leeslijst. Ik denk dat wat meer eigen keuze het al veel leuker zou maken. Er zijn zoveel boeken!’

Leen je zelf hier veel boeken?

‘Als ik een boek wil meenemen, wacht ik tot ik moet werken en haal ik het zelf. Het voelt raar als mijn collega’s dat voor mij zouden moeten doen. Maar vaak heb ik boeken alleen nodig om iets te controleren. Dan loop ik dus even naar beneden, zoek ik het op en zet ik het boek dan meteen weer terug.’

‘Het is voor mij heel raar om hier te studeren, want dan kom ik al mijn collega’s tegen. Maar ik doe het wel: ik ben hier echt vaak. Ook na mijn werk blijf ik vaak om te studeren. Soms woon ik hier bijna. Ik moet alleen nog ergens een keukentje hebben.’

DOOR EMIEL BEINEMA
FOTO TACO VAN DER EB

COLUMN | OMAR GHALY

Als moslim werd ik wakker in een land dat altijd al zo is geweest

Woensdagavond, de 22^e van november, op een voetbalveld. Het is negen uur, toevallig valt de drinkpauze op de training samen met het bekend worden van de exitpoll. Ik open het overzicht van de NOS, 35 zetels voor de pvv. Als ik de volgende ochtend wakker word, zijn het er zelfs 37 geworden.

Had alleen mijn vriendenkring het voor het zeggen in dit land, dan was Verenigd Links goed voor een absolute meerderheid. Een week na de verkiezingsuitslag zijn nog steeds niet gekomen van de schok. Terwijl verkenner Gomp van Strien – pardon foutje – Ronald Plasterk aan het werk mag, is mijn linkse bubbel nog herstellende van de electorale aardverschuiving. Als Nederlandse moslim met een dubbel

paspoort kreeg ik verleden week vooral te horen dat ook ik er nog mag zijn. Het ‘We’ve Got Your Back.’ van Frans Timmermans doet het goed, vooral onder mensen die graag Limburgers imiteren. Grapjes over mijn aanstaande deportatie worden tot in den treure gemaakt – ik doe er zelf ook aan mee.

Toch heb ik het gevoel dat ik, die toch het meest te verliezen heeft bij een sluiting van de moskeeën of het verbieden van de Koran, nog het minst geschokt ben van de mensen om mij heen. Dat er een grote groep Nederlanders is die in beginsel niets met de islam heeft en er niet rouwig om zou zijn als er minder, minder, minder moslims in dit land zouden wonen, is al mijn hele leven een gegeven.

Moslims van mijn generatie zijn opgegroeid in de schaduw van 9/11, de moord op Theo van Gogh, aanslagen in Madrid en Londen. Voor ik zes jaar oud was, had een leger publicisten en opiniemakers al besloten dat de multiculturele samenleving was mislukt en dat er vanuit de islam een bedreiging

uitgaat voor alles wat liberaal en Westers is. Als we niet oppassen geen korte rokjes meer!

Die angst voor de islam is nooit weggegaan. Als ik voor het eerst de ouders van een schoolvriendje ontmoette, probeerden ze altijd op meer of minder subtiele wijze uit te vogelen welk vlees ze in de kuip hadden. Ben je een van de goeien of niet?

Met mijn naam was het natuurlijk ook niet eenvoudig om een baantje bij de buurtsuper te krijgen. In de woorden van de manager die mij bij sollicitatie vijf wél aannam: ‘In principe discrimineren wij niet, maar je moet natuurlijk wel letten op de balans in de winkel.’

Het gaat er mij niet om te laten zien hoe zielig wij moslims zijn, of hoe zwaar we het wel niet hebben. Het komt er eenvoudigweg op neer dat je als moslim, zelfs al zit je zoals ik sinds de middelbare school in een progressieve bubbel, niet de luxe hebt om verrast te zijn door de uitslag van 22 november.

Ik spreek mensen die het gevoel hebben dat ze wakker zijn geworden in een ander Nederland. Dat is niet zo, ze zijn wakker geworden in Nederland zoals het altijd al is geweest.

‘Grapjes over mijn deportatie worden tot in den treure gemaakt – ik doe er zelf ook aan mee’

Omar Ghalay is student Egyptologie